

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMEN ÖZ-YETERLİK ALGILARI*

TEACHER SELF-EFFICACY PERCEPTIONS OF TEACHER CANDIDATES

Etem YEŞİLYURT**

Öz

Bu araştırma, öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algısını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, tarama modelinde olup, betimsel bir nitelik arz etmektedir. Araştırmanın evrenini, 2010–2011 akademik yılı bahar döneminde Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada örnekleme yöntemi olarak “basit rastlanstısal (tesadüfi) örnekleme yöntemi” seçilmiş ve araştırma 312 öğretmen adayı üzerinde yürütülmüştür. Bu araştırmanın verileri, Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilen, Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan “Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği” ile elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programı kullanılmış ve verilerin analizi frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi (anova) ve LSD testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular genel olarak ele alındığında, ortaya çıkan sonuç, adayların öğretmen öz-yeterlik algı düzeyinin istenilen seviyede olduğunu göstermektedir. Ancak, öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine ilişkin görüşlerin, beşli likert türünde olan ölçeğin en yüksek katılım derecesi olan “çok yeterli” seçeneği yerine, bir alt seviyede yer alan “oldukça yeterli” seçeneğinde birleşmesi, aynı zamanda bu konuda onların algı düzeyinin çok üst seviyede olmadığını da resmetmektedir. Bağımsız değişkenler dikkate alındığında, öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyleri arasında cinsiyet, öğretmen olarak görev yapma-yapmama ve öğrenim görülen program türü değişkenleri açısından anlamlı fark tespit edilirken, akademik başarı notu değişkeni açısından anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Araştırmanın son bölümünde, ulaşılan sonuçlar dikkate alınarak çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öz-yeterlik, öğretmen öz-yeterliği, öğretmen öz-yeterlik algısı, öğretmen adayları.

Abstract

This study aims to determining the self-efficacy perception of teacher candidates. It is a survey model. Population of the study consists of teacher candidates in 2010-2011 academic years at Ahmet Keleşoğlu Education Faculty of Education Formation of Selçuk University. A simple random sample was selected as sampling method and the study was conducted on 312 teacher candidates. The data of this study was obtained by “teacher self-efficacy scale” which was developed by Tschannen-Moran and Hoy (2001) and adapted into Turkish by Çapa, Çakıroğlu and Sarıkaya (2005). This scale consisted of three sub-dimensions which were “student participation”, “learning strategies”, and classroom management” and 24 items. Reliability value of the dimensions were ,82; ,86; ,84 respectively. Cronbach Alfa reliability value of the dimensions become ,82; ,86; ,86 as the result of the data analysis of the study. SPSS package program was used to analyse the data; and the data analysis, frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, independent samples t-test, one-way analysis of variance (ANOVA) and LSD test were used. When the findings of the research were considered in general, the results has shown that the teacher self-efficacy perception level of the candidates was at desired level. However, teachers' views about the teacher self-efficacy perception level showed that most of them preferred lower level option "adequate", instead of "totally adequate" option that was the highest degree of participation of five likert-type scales. This illustrated that their perception about this issue was not at a very high level. When independent variables were taken into account, among the teacher self- efficacy perception levels of teacher candidates, a significant difference was detected in terms of gender, working as a teacher or not and type of education program variables but it revealed no significant difference in terms of academic achievement variable. Based on obtained results, several suggestions are made.

Key Words: Self-efficacy, teacher self-efficacy, perception of teacher self-efficacy, teacher candidates.

* Bu makale yazar tarafından hazırlanan ve “I. Uluslararası Katılımlı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Sempozyumu’nda sözlü olarak sunulan “Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik Algıları” adlı bildirisinin geliştirilmiş ve yeniden yapılandırılmış hâlidir.

** Yrd. Doç. Dr., Mevlana Üniv. Eğitim Fakültesi, Eğitim Bil. Böl., Selçuklu / Konya. eyesilyurt@mevlana.edu.tr

1. GİRİŞ

Eski bir uğraşı alanı olmasına karşın öğretmenliğin toplumlarda bir meslek olarak kabul görmesi tarihsel açıdan oldukça yenidir. Öğretmenliğin meslek olarak kabul görmesinde, eğitimin bir bilim dalı olarak ortaya çıkması etkili olmuştur. Bu noktada öğretmenlik için bireylerin özel bilgi ve becerilere sahip olması gerekliliği kabul görmüştür (Erden, 1998). Genel kültür, konu alanı bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi şeklinde üç kategori altında ele alınan bu bilgi ve becerilerin ise öz-yeterlik kavramıyla yakın ilişkisi bulunmaktadır.

Öz-yeterlik kavramı ilk defa Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'nda ele alınmıştır (Bandura, 1977). Bandura öz-yeterlik kavramını, davranışların oluşmasında etkili olan bir nitelik ve bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı olarak tanımlamaktadır (Bandura, 1997; Zimmerman, 1995; Akt: Ekici, 2008). Bu bağlamda Bandura'ya (1997; Akt: Çapri & Kan, 2006) göre, güçlü öz-yeterlik inançlarına sahip olan insanlar karşılaştıkları ve mücadele etmek durumunda oldukları yaşantılardan kaçmazlar ve eylemlerini başarılı bir şekilde tamamlamak için oldukça kararlı davranırlar. Zayıf öz-yeterlik inançlarına sahip insanlar da belli görevleri yerine getirme aşamasında güçlü öz-yeterlik inancına sahip olan insanlara nazaran gerginlik, stres ve er geç hoşnutsuzluk duyguları ve yaşantıları ortaya çıkar. Yılmaz ve Gürçay'a (2011) göre, bu açıdan bakıldığında öz-yeterlik inancının öğretime dair öğretmen davranışını anlama ve geliştirmeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öz-yeterlik inançları, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri yerine getirebilecek, istekli, özverili ve karşılaştıkları sorunlarla başa çıkabilen öğretmenler yetiştirilmesi açılarından önemli bilgiler elde edilmesinde katkı sağlamaktadır.

Öz-yeterlik kavramıyla ilişkili en önemli kavramlardan biri öğretmen öz-yeterlik algısıdır (Ekici, 2008). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının mesleki açıdan kendilerini yeterli hissetme durumları son zamanlarda üzerinde oldukça fazla durulan konulardan biridir ve bunun için "öz-yeterlik inancı ya da öz-yeterlik algısı" kavramları kullanılmaktadır. Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2001; Akt: Çapri & Kan, 2006) öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarını, "bir öğretmenin öğrencilerinin arzu edilen öğrenme sonuçlarını oluşturma kapasitesine veya yeteneğine ilişkin inancı" olarak tanımlamaktadır. Guskey ve Passaro (1994; Akt: Çapri & Kan, 2006) tarafından ise "öğretmenlerin, öğrencilerine etkili bir eğitim-öğretim verme konusundaki kendilerine güven duymalarına ilişkin inançları" olarak tanımlanmaktadır.

Özdemir'e (2008) göre, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının nitelikli biçimde öğretim yapmasında ve öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunların üstesinden gelmesinde, kendi yeteneklerine ve becerilerine ilişkin kişisel yargıları, öz-yeterlik inançları ve algıları önemli rol oynamaktadır. Bu noktada Pajares (1992; Akt. Yılmaz ve Çokluk Bökeoğlu, 2008), yeterlik inancı olumlu olan öğretmenlerin, öğrencilerle daha yakından ilgilendiklerini, etkili öğretim için farklı yaklaşımlar kullandıklarını, öğrencilerin öğrenmeleri için daha fazla çaba ve zaman harcadıklarını, daha fazla sorumluluk aldıklarını dile getirmektedir. Ayrıca, Milner ve Woolfolk'a (2003; Akt. Özdemir, 2008) göre, yeterlik doyumuna sahip öğretmenlerin güçlü bir planlama, organizasyon ve gayret gösterme eğiliminde oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin; görev aldıkları, sorumluluklarının olduğu, bilgili ve ilgili oldukları konularda kararların verilmesi sürecine katıldıkları, öğrencilerin veya kendi sorunlarını birlikte çözmeye olanağı bulunduğu, liderlik vasfının ön plana çıkarıldığı ve elverişli bir ortamda çalıştıkları durumlarda onların yeterlik algıları güçlü olmaktadır (Kurt, 2012). Nitekim, konuyla ilgili olarak yapılan araştırmalardan, öğretmenlerin öz-yeterlilik inançlarının sınıf yönetimi becerileri, öğrenciler için seçilen öğretim yöntem-tekniklerinin tercihleri ve öğrencilerin başarılı olmaları için harcanan çaba düzeyleri ile ilişkili olduğu saptamıştır (Gürol, Altunbaş & Karaarslan, 2010).

Öğretmen ve öğretmen adaylarının belli bir alan ile ilgili öz-yeterlilik algılarını belirlemeye yönelik pek çok çalışmaya rastlanılmaktadır. Öğretmen öz-yeterliliğiyle ilgili olarak Türkiye'de öğretmen ve öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışmaların odak noktasında ölçek geliştirme (Aypay, 2010; Bozdoğan & Öztürk, 2008; Camadan, 2012; Cerit, 2010; Çapri & Kan, 2006; Hacıfazlıoğlu, Karadeniz & Dalgıç, 2011; Kılınç, 2011), mesleki yeterlik (Çapri & Çelikkaleli, 2008), öğretmen öz-yeterlilik inancı (Ekici, 2006), öz-yeterliliğin çeşitli değişkenlerle ilişkisi (Ağgöl Yalçın, 2011; Gürlen, 2011; Kafkas, Açıkan, Çoban & Karademir, 2010; Saracaloğlu & Aydoğdu, 2012; Yavuz & Memiş, 2010; Yenice, 2012; Yücel & Yalçın, 2009), bilgisayar, matematik, fizik, kimya ve biyoloji dersleri başta olmak üzere çeşitli derslere karşı öz-yeterlilik inancı (Akkoyunlu & Orhan, 2003; Gerçek, Yılmaz, Köseoğlu & Soran, 2006; Harurluoğlu & Kaya, 2009; Karadeniz, 2011; Kiremit, 2006; Maskan, 2010; Orhan, 2005; Tekinarslan, 2011) olduğu dikkati çekmektedir.

Ülkemizde de son yıllarda öğretmen öz-yeterlilik algısı konusunda yapılmış çalışmalarda sayıca bir artış olduğu görülmekte, ancak alanyazında, öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlilik algıları üzerine sınırlı sayıda araştırmanın varlığı göze çarpmaktadır (Azar, 2010; Yenilmez & Kakmacı, 2008; Yılmaz & Gürçay, 2011). Bu konuda, daha fazla

araştırma bulgusuna gereksinim duyulmaktadır. Bu nedenle, yapılan bu çalışmada öğrenci katılımı, öğretim stratejileri ve sınıf yönetimine ilişkin öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlik inançlarının ne düzeyde olduğu ve çeşitli değişkenlerden etkilenip etkilenmediği incelenmiştir. Ayrıca çalışma sonuçlarının öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlik algısının ne düzeyde olduğunun bilinmesi ile öğretmen adaylarının hangi konularda kendilerini yetersiz algıladıklarına ve bu yetersizliklerin nasıl giderileceğine ilişkin fikirler vereceği düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algısını belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır. Öğretmen adaylarının;

a. Öğrenci katılımı,

b. Öğretim stratejileri ve,

c. Sınıf yönetimi faktörlerine ilişkin öz-yeterlik algı düzeyi nedir ve bu algı düzeyi onların;

✓ Cinsiyet,

✓ Öğretmen olarak görev yapma-yapmama,

✓ Akademik başarı,

✓ Öğrenim görülen program türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma, tarama modelinde olup, betimsel bir nitelik arz etmektedir. Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2012). Araştırma kapsamında öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algıları betimlenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2010–2011 akademik yılı bahar döneminde Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları oluşturmaktadır.

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özellikleri

Demografik Özellikler		f	%
Cinsiyet			
1	Kadın	234	75,0
2	Erkek	78	25,0
Öğretmen Olarak Görev Yapma			
1	Evet	79	25,3
2	Hayır	233	74,7
Akademik Başarı Notu			
1	61-70	43	13,8
2	71-80	146	46,8
3	81-90	123	39,4
Program Türü			
1	Matematik Öğretmenliği	90	28,8
2	Fizik Öğretmenliği	17	5,4
3	Kimya Öğretmenliği	20	6,4
4	Biyoloji Öğretmenliği	29	9,3
5	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	61	19,6
6	Felsefe Grubu Öğretmenliği	58	18,6
7	Dil (İngilizce, Fransızca, Almanca) Gurubu Öğretmenliği	37	11,9
Toplam		312	100,0

Araştırmanın örneklemini 312 öğretmen adayı oluşturmakta ve örneklem içerisinde yer alan öğretmen adaylarının demografik özellikleri Tablo 1’de yer almaktadır. Örneklem, belli bir evrenin belli sayıdaki birimlerinin belli kurallara göre seçilmesiyle oluşan, evrenin temsilcisi bir birim, evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük bir küme (Balcı, 2001; Karasar, 2012) olarak tanımlanmaktadır. Örnekleme yöntemi bir araştırmada evrenin tamamına ulaşılmanın güç veya imkânsız olduğu durumlarda başvurulan bir yoldur (Aziz, 2008). Araştırmada örnekleme yöntemi olarak “basit rastlanstısal (tesadüfi) örnekleme yöntemi” seçilmiştir. Bu yöntemin seçilme gerekçelerini, evrendeki her birimin örnekleme seçilmede eşit ve bağımsız olma olasılığının olması (Balcı, 2001), örnekleme giren bireylerin yerine başka bireyleri koymadan örneklemin seçilmesi (Aziz, 2008) ve evrendeki tüm bireylerin eşit seçilme şansına sahip olması (Karasar, 2012) oluşturmuştur. Katılımcıların cinsiyet değişkeni açısından kadın (%75,0), akademik başarı notu olarak 71-80 (%46,8), program türü olarak Matematik (%28,8), öğretmen olarak görev yapma bakımından ise görev yapmayanların (%74,7) ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın verileri, Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilen, Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan “Öğretmen Öz-yeterlik

Ölçeği” ile elde edilmiştir. Ölçek “öğrenci katılımı”, “öğretim stratejileri” ve “sınıf yönetimi” olmak üzere üç alt boyut ve 24 maddeden oluşmaktadır. Boyutlara ilişkin Cronbach alfa güvenirlik değerleri sıra ise ,82; ,86; ,84’tür. Bu çalışmadan elde edilen veriler üzerinde yapılan analiz sonucunda ise ölçeğin boyutlarına yönelik Cronbach alfa güvenirlik değeri sıra ile ,82; ,86; ,86 olarak ortaya çıkmıştır.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri (cinsiyet, öğretmen olarak görev yapma, akademik başarı notu ve program türü) sınıflama özelliği taşıdığından dolayı katılımcıların bu özelliklerini istatistiksel olarak ifade edebilmek için frekans ve yüzde teknikleri kullanılmıştır. Tavşancıl’a (2006) göre, bir ölçek sınıflama özelliği taşıyorsa elde edilen veriler frekans ve yüzde teknikleriyle çözümlenebilir. Eşit aralıklı ölçekte yer alan öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algularını belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapma teknikleri kullanılmıştır. Tavşancıl’ında (2006) belirttiği gibi, eşit aralıklı ölçeklerden elde edilen veriler aritmetik ortalama, standart sapma ve varyans teknikleriyle analiz edilebilir. Ortaya çıkan görüşler arasında cinsiyet ve öğretmen olarak görev yapma-yapmama değişkeni açısından katılımcı gruplar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için “Bağımsız Gruplar t testi” tekniği kullanılmıştır. Büyüköztürk (2007), Ak (2006), Balcı (2001) ve Demirgil (2006) iki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın manidar olup olmadığını belirlemede “bağımsız örneklem t testi”nin kullanılabilmesini vurgulamaktadır. Bunların yanı sıra akademik başarı notu ve öğrenim görülen program türü değişkeni açısından katılımcı gruplar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) yapılmıştır. Bu analiz sonucunda belirlenen farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe, Tukey vb. testlere göre daha radikal bir bakış açısıyla katılımcı grupları arasındaki ,05’ten daha küçük görüş farklılıklarını tespit eden LSD testi kullanılmıştır. İlişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasında, bir faktöre ilişkin üç ya da daha çok ortalama puanın birbirinden anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymada “tek yönlü varyans analizi”nin kullanılmasının uygun olduğunu vurgulanmaktadır (Antalyalı, 2006; Balcı, 2001; Büyüköztürk, 2006; Demirgil, 2006). Beşli likert türü maddeler, “1”- Yetersiz (1.00–1.80), “2”-Çok Az Yeterli (1.81–2.60), “3”-Biraz Yeterli (2.61–3.40), “4”-Oldukça Yeterli (3.41–4.20), “5”-Çok Yeterli (4.21–5.00) şeklinde derecelendirilmiş ve anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Aşağıda, verilerin çözümlenmesi sonucu elde edilen bulgular, araştırmmanın alt amaçları ve bu amaçların sırası dikkate alınarak verilmiştir.

3.1. Öğretmen Adaylarının Öğrenci Katılımına İlişkin Öğretmen Öz-yeterlik Algı Düzeyi

Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlikleri bağlamında öğrenci katılımına ilişkin algı düzeylerini ortaya koyan bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2: Öğrenci katılımına ilişkin verilerin aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları

Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği Öğrenci Katılımı Faktörü		\bar{x}	SS
1	Çalışması zor öğrencilere ulaşmayı ne kadar başarabilirsiniz?	3,451	,706
2	Öğrencilerin eleştirel düşüncelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	3,560	,779
4	Derslere az ilgi gösteren öğrencileri motive etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	3,743	,800
6	Öğrencileri okulda başarılı olabileceklerine inandırmayı ne kadar sağlayabilirsiniz?	3,987	,777
9	Öğrencilerin öğrenmeye değer vermelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	3,708	,798
12	Öğrencilerin yaratıcılığının gelişmesine ne kadar yardımcı olabilirsiniz?	3,500	,841
14	Başarısız bir öğrencinin dersi daha iyi anlamasını ne kadar sağlayabilirsiniz?	3,634	,748
22	Çocuklarının okulda başarılı olmalarına yardımcı olmaları için ailelere ne kadar destek olabilirsiniz?	3,666	,862
Faktörün genel ortalaması		3,656	,532

Öğretmenlik öz-yeterlik bağlamında öğrenci katılımı faktörüne ilişkin öğretmen adayları görüşleri 3,656 aritmetik ortalamayla “oldukça yeterli” seçeneğinde birleşmiştir. Elde edilen bu bulgu, öğretmen adaylarının öğrenci katılımına ilişkin öz-yeterlik algı düzeyinin yeterli seviyede olduğunu göstermektedir. Ayrıca ilgili boyuta yönelik görüşlerin standart sapma sonucunun ,532 olması, öğretmen adaylarının görüşleri arasındaki paralelliğin ve tutarlığın bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

3.2. Öğretmen Adaylarının Öğretim Stratejilerine İlişkin Öğretmen Öz-yeterlik Algı Düzeyi

Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlikleri bağlamında öğretim stratejilerine ilişkin algı düzeylerini ortaya koyan bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterliklerini oluşturan faktörlerden biri olan öğretim stratejilerine yönelik görüşlerin 3,649 aritmetik ortalamayla “oldukça yeterli” seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Ortaya çıkan bu bulgu, öğretmen adaylarının, öğretim stratejilerine ilişkin öz-yeterlik algı düzeyinin yeterli olduğunu kanıtlamaktadır. Öte yandan ilgili boyuta ilişkin görüşlerin standart sapma sonucu ,577’dir. Bu bulgu, öğretmen adayları

arasındaki görüş birliğinin yüksek derecede olduğunu ve adayların birbirlerine yakında görüş belirttiklerini göstermektedir.

Tablo 3: Öğretim stratejilerine ilişkin verilerin aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları

Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği Öğretim Stratejileri Faktörü		\bar{x}	SS
7	Öğrencilerin zor sorularına ne kadar iyi cevap verebilirsiniz?	3,666	,771
10	Öğrettiklerinizin öğrenciler tarafından kavranıp kavranmadığını ne kadar iyi değerlendirebilirsiniz?	3,958	,761
11	Öğrencilerinizi iyi bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlayacak soruları ne ölçüde hazırlayabilirsiniz?	3,798	,826
17	Derslerin her bir öğrencinin seviyesine uygun olmasını ne kadar sağlayabilirsiniz?	3,416	,836
18	Farklı değerlendirme yöntemlerini ne kadar kullanabilirsiniz?	3,506	,825
20	Öğrencilerin kafası karıştığında ne kadar alternatif açıklama ya da örnek	3,804	,767
23	Sınıfta farklı öğretim yöntemlerini ne kadar iyi uygulayabilirsiniz?	3,484	,809
24	Çok yetenekli öğrencilere uygun öğrenme ortamını ne kadar sağlayabilirsiniz?	3,560	,842
Faktörün genel ortalaması		3,649	,577

3.3. Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin Öğretmen Öz-yeterlik Algı Düzeyi

Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlikleri arasında yer alan sınıf yönetimi faktörüne ilişkin algı düzeyleri Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Sınıf yönetimine ilişkin verilerin aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları

Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği Sınıf Yönetimi Faktörü		\bar{x}	SS
3	Sınıfta dersi olumsuz yönde etkileyen davranışları kontrol etmeyi ne kadar	3,548	,824
5	Öğrenci davranışlarıyla ilgili beklentilerinizi ne kadar açık ortaya koyabilirsiniz?	3,916	,764
8	Sınıfta yapılan etkinliklerin düzenli yürütmesini ne kadar iyi sağlayabilirsiniz?	3,746	,767
13	Öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını ne kadar sağlayabilirsiniz?	3,737	,822
15	Dersi olumsuz yönde etkileyen ya da derste gürültü yapan öğrencileri ne kadar yatıştırabilirsiniz?	3,625	,788
16	Farklı öğrenci gruplarına uygun sınıf yönetim sistemi ne kadar iyi oluşturabilirsiniz?	3,352	,804
19	Birkaç problemlili öğrencinin derse zarar vermesini ne kadar iyi engelleyebilirsiniz?	3,544	,800
21	Sizi hiçe sayan davranışlar gösteren öğrencilerle ne kadar iyi baş edebilirsiniz?	3,621	,880
Faktörün genel ortalaması		3,636	,576

Öğretmen özyeterliliğin sınıf yönetimi faktörüne ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri 3,636 aritmetik ortalamayla “oldukça yeterli” seçeneğinde kesişmiştir. Elde edilen bu bulgu, öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin öz-yeterlik algı düzeyinin yeterli seviyede olduğuna işaret etmektedir. Bunların yanı sıra, ilgili boyuta yer alan maddeler için öğretmen adayları tarafından ileri sürülen görüşlerin standart sapma sonucu ,576'dır. Bu değer, ilgili boyuta ilişkin öğretmen adayları arasındaki görüş birliğinin yüksek olduğunu ve adayların birbirlerini destekler nitelikte fikir beyan ettiklerini ortaya koymaktadır.

3.4. Cinsiyet Değişkeni Açısından Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-yeterlik Algı Düzeyi

Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyini ortaya koyan bulgulara Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5: Cinsiyet değişkenine göre öğretmen öz-yeterlik algıların t testi sonuçları

Boyutlar	Kadın (n=234; %75,0)		Erkek (n=78; %25,0)		t ve p Değerleri		Levene Testi	
	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	t	p	F	p
Öğrenci katılımı	3,649	,518	3,679	,573	-,437	,662	,364	,547
Öğretim stratejileri	3,609	,538	3,769	,670	-2,127	,034	6,663	,010*
Sınıf yönetimi	3,588	,571	3,780	,568	-2,568	,011*	,000	,992
Homojen Dağılım Göstermeyen Boyut İçin Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması		Sıra Ortalaması		Anlamlılık. Düz.		MWU	
Öğretim stratejileri	148,94		179,27		,010*		7,350E3	

P<,05

Öğretmen öz-yeterliğinin öğretim stratejileri ile sınıf yönetimi faktörlerine ilişkin cinsiyet değişkeni açısından öğretmen adaylarının görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgulara göre hem öğretim stratejileri hem de sınıf yönetimi faktörlerine ilişkin erkek öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgunun ortaya çıkmasında, erkek öğretmen adaylarının özgüvenlerinin yüksek olması, daha otoriter davranışlar sergilemesi ve disipline daha fazla önem vermesi etki etmiş olabilir.

3.5. Öğretmen Olarak Görev Yapma-Yapmama Değişkeni Açısından Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-yeterlik Algı Düzeyi

Öğretmen adaylarının öğretmen olarak görev yapma-yapmama değişkenine göre öğretmen öz-yeterlik algı düzeyini ortaya koyan bulgular Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6: Öğretmen olarak görev yapma-yapmama değişkenine göre öğretmen öz-yeterlik algılarının t testi sonuçları

Boyutlar	Evet (n=79; %25,3)		Hayır (n=233; %74,7)		t ve p Değerleri		Levene Testi	
	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	t	p	F	p
Öğrenci katılımı	3,696	,522	3,643	,531	,764	,446	,527	,469
Öğretim stratejileri	3,781	,629	3,604	,553	2,372	,018*	2,609	,107
Sınıf yönetimi	3,756	,598	3,596	,563	2,149	,032*	,787	,376

P<,05

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğretim stratejileri ve sınıf yönetimi faktörlerine ilişkin öğretmen olarak görev yapma-yapmama değişkeni açısından öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu bulgu, öğretmen olarak herhangi bir kurumda görev yapmanın, öğretmen öz-yeterlik algısı üzerinde manidar bir fark oluşturduğu şeklinde yorumlanabilir.

3.6. Akademik Başarı Notu Değişkeni Açısından Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-yeterlik Algı Düzeyi

Akademik başarı notu değişkenine göre öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerini resmeden bulgulara Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7: Akademik başarı notu değişkenine göre öğretmen öz-yeterlik algılarının varyans analiz sonuçları

Boyutlar	61-70 (n=43; %13,8) 1		71-80 (n=;146; %46,8)2		81-90 (n=;123; %39,4)3		Homojenlik Testi		Anova		FOG
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	Levene	p	F	p	
Öğrenci katılımı	3,511	,529	3,672	,547	3,688	,510	,067	,935	1,818	,164	-
Öğretim st.	3,502	,630	3,650	,623	3,699	,491	3,591	,029*	1,851	,159	-
Sınıf yönetimi	3,534	,599	3,652	,585	3,653	,588	,131	,877	,776	,461	-
Homojen Dağılım Göstermeyen Maddeler İçin Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U Testi											
	Sıra Ort.(1)	Sıra Ort.(2)	Sıra Ort.(3)	Kruskal-Wallis Testi			FOG				
				Kaykare	SD	P					
Öğretim stratejileri	84,59	98,07	96,45	2,025	2	,155	-				

FOG: Fark Olan Gruplar, P<,05

Akademik başarı notu değişkeni açısından öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Üzerinde düşünülmesi gereken ve yoruma açık olan bu bulguya göre akademik başarı notunun öğretmen öz-yeterlik algısı üzerinde anlamlı bir fark ortaya koyan bir değişken olmadığı şeklinde değerlendirilebilir.

3.7. Öğrenim Görülen Program Türü Değişkeni Açısından Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-yeterlik Algı Düzeyi

Öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü program türü değişkenine göre öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 8’de gösterilmiştir.

Öğretmen öz-yeterliğinin öğrenci katılımı ve sınıf yönetimi faktörlerine ilişkin öğrenim görülen program türü değişkeni açısından öğretmen adaylarının görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Verilerin analizi sonucu ortaya çıkan bulgulara göre, hem öğrenci katılımı hem de sınıf yönetimi faktörlerine ilişkin matematik öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarının, diğer programlarda öğrenim gören adaya göre öz-

yeterlik algı düzeylerinin daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgunun ortaya çıkmasında, matematik öğretmenliğinde öğrenim gören adayların, derslerini daimicilik ve esasicilik eğitim felsefelerinin özelliklerine uygun ders işleme istekleri etki etmiş olabilir.

Tablo 8: Öğrenim görülen program türü değişkenine göre öğretmenlik öz-yeterlik algılarının varyans analiz sonuçları

Boyutlar	Matematik (n=90; %28,8) 1		Fizik (n=17; %5,4) 2		Kimya (n=20; %6,4) 3		Biyoloji (n=29; %9,3) 4		Türk Dili ve Edebiyatı (n=61; %19,6) 5		Felsefe Gurubu (n=58; %18,6) 6		Dil Gurubu (n=37; %11,9) 7		Homoj enlik Testi	Anova	F	O C	
	X	SS	X	SS	X	SS	X	SS	X	SS	X	SS	Levene	P					F
Öğrenci katılımı	3,513	,566	3,698	,607	3,643	,505	3,767	,406	3,606	,627	3,788	,401	3,780	,452	1,475	,186	2,390	,029*	1-2,3,4,5,6,7 - 1-4,6,7
Öğretim stratejileri	3,570	,630	3,794	,604	3,612	,695	3,715	,496	3,700	,650	3,594	,448	3,743	,469	1,996	,066	,860	,525	
Sınıf yönetimi	3,452	,616	3,720	,534	3,737	,638	3,840	,517	3,715	,641	3,659	,472	3,665	,445	1,414	,209	2,591	,018*	

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algısını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmanın birinci alt amacına ilişkin olarak, öğretmen öz-yeterliklerinin öğrenci katılımı faktörüne ilişkin olarak öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyinin yeterli seviyede olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle bu faktör içerisinde yer alan; öğrencilerin eleştirel düşüncelerini, öğrenmeye değer vermelerini ve yaratıcılıkların gelişimini sağlama, çalışması zor öğrencilere ulaşma, öğrencileri motive etme ve onları başarılı olabileceklerine inandırma, başarısız öğrencinin dersi daha iyi anlamasını sağlama konularında öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyinin yeterli olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın ikinci alt amacı olan ve öğretmen öz-yeterliklerinin öğretim stratejilerine ilişkin öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyinin yeterli düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Başka bir ifade ile bu faktör içerisinde yer alan; nitelikli değerlendirme yapma, değerlendirmede nitelikli soru sorma, farklı değerlendirme yöntemlerini kullanma, konular hakkında örnek verme, öğretim yöntemlerini kullanma, öğrenci seviyesine uygun ders işleme,

yetenekli öğrencilere uygun öğrenme ortamını sağlama konularında öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyinin yeterli seviye olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırmanın üçüncü alt amacı olan sınıf yönetimine ilişkin olarak öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyinin yeterli düzeyde olduğu sonucu elde edilmiştir. Başka bir deyişle bu faktör içerisinde yer alan; sınıftaki olumsuz davranışları kontrol etme, öğrencilerin nasıl davranacağını belirleme, etkinlikleri düzenli yürütme, öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını sağlama, farklı gruplarına uygun sınıf yönetim sistemi oluşturma, problemlili öğrencinin derse zarar vermesini engelleme konularında öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyinin yeterli seviye olduğu tespit edilmiştir.

Alanyazında, bu araştırmadan ortaya çıkan sonuçları destekler nitelikte çalışmalar mevcuttur. Yılmaz ve Gürçay (2011) tarafından yapılan bir araştırmanın sonuçları arasında, öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterliklerinin, genel öz-yeterliklerinin, alan öğretime ilişkin öz-yeterlik inançlarının ve alanlarına ilişkin öz-yeterlik inançlarının yüksek düzeyde olduğu yer almaktadır. Öte yandan hem öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının yüksek düzeyde olduğunu tespit eden araştırmalar da (Ağgöl Yalçın, 2011; Gerçek, Yılmaz, Köseoğlu & Soran, 2006; Harurluoğlu & Kaya, 2009) literatürde yerini almıştır. Ancak bu sonuçları desteklemeyen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının istenilen düzeyin altında olduğunu ortaya koyan araştırmalara da ulaşılmıştır. Bu araştırmalardan biri olan ve Yenilmez & Kakmacı (2008) tarafından yapılan bir sonucunda; öğrencilerin kendi çabalarıyla gerçekleştirebilecekleri maddelerde öz yeterlilik inanç düzeylerinin yüksek, sadece kendilerinin değil başkalarının da yardımcı olacağı maddelerde öz yeterlilik inanç düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Başka bir çalışma da ise Çevik (2011), sınıf öğretmeni adaylarının öz-yeterlik düzeyi orta düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Araştırma sonuçlarındaki bu farklılığın nedenleri arasında, örneklemin farklı olması ve katılımcıların farklı sosyo-kültürel çevreden gelmesi gösterilebilir.

Bağımsız değişkenler dikkate alındığında, cinsiyet değişkeni açısından, öğretim stratejileri ve sınıf yönetimi faktörlerine ilişkin erkek öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyinin kadın öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Alanyazında, cinsiyet değişkeni açısından öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koyan araştırmalar olduğu gibi (Başer, Günhan & Yavuz, 2005; Çalışkan vd. 2010; Çapri & Çelikkaleli, 2008; Kiremit, 2006; Özdemir, 2008; Yaman, Koray & Altunçekiç, 2004), anlamlı bir farklılık olmadığını tespit eden araştırmalar da mevcuttur (Akbaş &

Çelikkaleli, 2006; Baykara, 2011; Bozdoğan & Öztürk, 2008; Çakıroğlu, Çakıroğlu & Bone, 2005; Özçelik & Kurt, 2007; Saracaloğlu & Yenice, 2009; Taşkın & Hacıömeroğlu, 2010). Bu durumun oluşmasında, ilgili araştırmalarda yer alan katılımcıların bilişsel ve duyuşsal özelliklerinin farklı olması, farklı sosyo-kültürel yapılarla sahip olması vb. etki etmiş olabilir.

Akademik başarı notu değişkenleri açısından öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Ancak, genel olarak akademik başarı notu yükseldikçe adaylarının öz-yeterlik algılarının da yükseldiği ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, Yenilmez ve Kakmacı (2008) ile Ekici (2008) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Nitekim ilgili araştırmalar başarı ortalamalarına bakıldığında yüksek ortalamaya sahip olan öğrencilerin öz-yeterlilik inanç düzeylerinin de yüksek olduğu, ancak öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerinin genel akademik başarı durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğine işaret etmektedir.

Araştırmanın bulgularından elde edilen başka bir sonuç ise, öğretim stratejileri ve sınıf yönetimi faktörlerine ilişkin öğretmen olarak görev yapan öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeylerinin daha yüksek olduğudur. Öte yandan öğrenim görülen program türü değişkeni açısından, öğretmen öz-yeterliğinin öğrenci katılımı ve sınıf yönetimi faktörlerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Matematik öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarının, diğer programlarda öğrenim gören adaylara göre öz-yeterlik algı düzeylerinin daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğrenim görülen program türü değişkenine göre, öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları arasında manidar düzeyde bir fark ortaya koyan araştırmalar (Çapri & Çelikkaleli, 2008; Erişen & Çeliköz, 2003; Şeker, Deniz & Görgen, 2005), bu araştırmadan elde edilen sonucu destekle nitelik taşımaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular genel olarak ele alındığında, ortaya çıkan sonuç adayların genel olarak öğretmen öz-yeterlik algı düzeyini istenilen seviyede olduğunu göstermesine karşın, aynı zamanda bu konuda onların algı düzeyinin çok üst seviyede olmadığını da resmetmektedir. Nitekim ortaya çıkan sonucun, başka bir deyişle öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine ilişkin görüşlerin, beşli likert türünde olan ölçeğin en yüksek katılım derecesi olan “çok yeterli” seçeneği yerine, bir alt seviyede yer alan “oldukça yeterli” seçeneğinde birleşmesi, bu durumun kanıtıdır

Araştırmadan ortaya çıkan sonuçlar dikkate alınarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- a. Öğrencilerin derslere daha aktif katılımı,

- b. Farklı öğretim strateji, yöntem ve teknik kullanımı ile,
- c. Etkili sınıf yönetimi noktasında öğretmen adaylarının farkındalık düzeyi yükseltilmelidir.
- d. Bu önerilerin gerçekleşmesi noktasında ise, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ölçme ve Değerlendirme ile Sınıf Yönetimi dersleri başta olmak üzere formasyon derslerinin kazanımlarının tamamının öğretmen adaylarına kazandırılması konusunda öğretim elemanlarının daha duyarlı davranmaları etkili olabilir.

KAYNAKÇA

- Ağgöl Yalçın, F. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının bazı değişkenlere göre öz yeterlik inançlarının incelenmesi, *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(3), 1046-1063.
- Ak, B. (2006). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri, Ş. Kalaycı (Ed.) *Hipotez testi* (ss. 63-69), Ankara, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Akbaş, A., & Çelikkaleli, Ö. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelerine göre incelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 98-110.
- Akkoyunlu B., & Orhan F. (2003). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi (BÖTE) bölümü öğrencilerinin bilgisayar kullanma öz-yeterlik inancı ile demografik özellikleri arasındaki ilişki, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(3), 86-93.
- Antalyalı, Ö. L. (2006). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri, Ş. Kalaycı (Ed.) *Varyans analizi* (ss. 130-183), Ankara, Asil Yayın Dağ. Ltd. Şti.
- Aypay, A. (2010). Genel öz-yeterlik ölçeği'nin (GÖYÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 113-131.
- Azar, A. (2010). Ortaöğretim fen bilimleri ve matematik öğretmeni adaylarının öz yeterlilik inançları, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 235-252.
- Aziz, A. (2008). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*, Ankara, Nobel Yayın.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*, Ankara, Pegem A Yay
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change, *Psychological Review*, (84), 191-215.
- Başer, N., Günhan, B. C., & Yavuz, G. (2005). İlköğretim öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin öğretmen yeterlik algılarının karşılaştırılması üzerine bir araştırma, *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 28-30 Eylül 2005 (s.515-521), Pamukkale Ün.
- Baykara, K. (2011). Öğretmen adaylarının bilişötesi öğrenme stratejileri ile öğretmen yeterlik algıları üzerine bir çalışma, *Hacettepe Ün. Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 80-92.
- Bozdoğan, E. A., & Öztürk, Ç. (2008). Coğrafya ile ilişkili fen konularının öğretimine yönelik öz-yeterlilik inanç ölçeğinin geliştirilmesi, *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(2), 66-81.
- Büyükoztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, Ankara, Pegem A Yay.

- Camadan, F. (2012). Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine ve BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin belirlenmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 128-138.
- Cerit, Y. (2010). Öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması ve sınıf öğretmeni adaylarının öz-yeterlik inançları, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 6(1), 68-85
- Çakıroğlu, J., Çakıroğlu, E., & Bone, W. J. (2005). Pre-service teacher self-efficacy beliefs regarding science teaching: A comparison of pre-service teachers in Turkey and the USA, *Science Educator*, 14(1), 31-40.
- Çalışkan, S., Sezgin Selçuk, G., & Özcan, Ö. (2010). Fizik öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları: cinsiyet, sınıf düzeyi ve akademik başarının etkileri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 449-466.
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J., & Sarıkaya, H. (2005). The development and validation of a Turkish version of teachers' sense of efficacy scale, *Education and Science* 30(137), 74-81.
- Çapri, B., & Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi, *İnönü Ünv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Çapri, B., & Kan, A. (2006). Öğretmen kişilerarası öz-yeterlik ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Mersin Ünv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 48-61.
- Çevik, D. B. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimi özyeterlik düzeylerinin incelenmesi, *Ahi Evran Ünv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 145-168.
- Demirgil, H. (2006). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri, Ş. Kalaycı (Ed.) *Parametrik olmayan hipotez testleri* (ss. 83-112), Ankara, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Ekici, G. (2006). Meslek lisesi öğretmenlerinin öğretmen öz-yeterlik inançları üzerine bir araştırma, *Eğitim Araştırmaları*, (24), 87-96.
- Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisi, *Hacettepe Ünv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, (35), 98-110.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*, İstanbul, Alkım Yayınevi.
- Erişen, Y., & Çeliköz, N. (2003). Öğretmen adaylarının öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 427-439.
- Gerçek, C., Yılmaz, M., Köseoğlu, P., & Soran, H. (2006). Biyoloji eğitimi öğretmen adaylarının öğretiminde öz-yeterlik inançları, *Anakara Ünv. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 57-73.
- Gürten, E. (2011). Probleme dayalı öğrenmenin öğrenme ürünlerine, problem çözme becerilerine, öz-yeterlik algı düzeyine etkisi, *Hacettepe Ünv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 221-232.
- Gürol, A., Altunbaş, S., & Karaarslan, N. (2010). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları ve epistemolojik inançları üzerine bir çalışma, *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 1395-1404.
- Hacıfazlıoğlu, Ö., Karadeniz, Ş., & Dalgıç, G. (2011). Eğitim yöneticileri teknoloji liderliği öz-yeterlik ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(2), 145-166.
- Harurluoğlu, Y., & Kaya, E. (2009). Biyoloji öğretmen adaylarının biyoloji öğretimine yönelik öz-yeterlik inançları, *Uludağ Ünv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXII(2), 481-496

- Kafkas, M. E., Aak, M., oban, B., & Karademir, T. (2010). Beden eğitimi retmen adaylarının öz-yeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki, *İnönü Ün. Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 11(2), 93–111.
- Karadeniz, C. B. (2011). retmenlerin coğrafya zyeterlik inançları, *Eğitim Bilim ve Toplum Dergisi*, 9(35), 28-47.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılınç, M. (2011). retmen adaylarının eğitimde lme ve değerlendirmeye yönelik zyeterlik algı leęi, *Ahi Evran Ün. KırŐehir Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 12(4), 81-93.
- Kiremit, H. . (2006). *Fen bilgisi retmenliği ğrencilerinin biyoloji ile ilgili öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması*, YayınlanmamıŐ doktora tezi, Dokuz Eylöl Ün., Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kurt, T. (2012). retmenlerin z-yeterlik ve kolektif yeterlik algıları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 195-227.
- Maskan, A. (2010). Fizik ve matematik retmen adaylarının fiziğe karşı öz-yeterlik inançlarının değerlendirilmesi, *Uludağ Ün. Eğitim Fak. Dergisi*, XXIII(1), 31-42.
- Orhan, F. (2005). Bilgisayar retmen adaylarının, bilgisayar kullanma öz-yeterlik inancı ile bilgisayar retmenliği öz-yeterlik inancı üzerine bir alıŐma, *Eğitim Araştırmaları*, (21), 173-186.
- Özçelik, H., & Kurt, A. A. (2007). İlkretim retmenlerinin bilgisayar öz-yeterlilikleri: Balıkesir rneği, *İlkretim Online*, 6(3), 441-451.
- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf retmeni adaylarının üretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (54), 277-306.
- Saracaloğlu, A. S., & Aydoğdu, B. (2012). Fen ve teknoloji retmenlerinin kişilerarası zyeterlik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi, *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 1(1), 21-35.
- Saracaloğlu, A. S., & Yenice, N. (2009). Fen bilgisi ve sınıf retmenlerinin öz yeterlik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 5(2), 244-260.
- Şeker, H., Deniz, S., & Göręen, İ. (2005). Tezsiz yüksek lisans retmen adaylarının retmenlik yeterlikleri üzerine değerlendirmeleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, (42), 237-253.
- Taşkın, . Ő., & Hacıömeroğlu, G. (2010). retmen z-yeterlik leęinin Türkçeye uyarlanması ve sınıf retmeni adaylarının öz-yeterlik inançları, *Dokuz Eylöl Ün. Buca Eğitim Fakóltesi Dergisi*, (27), 63-75.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların lölmesi ve spss ile veri analizi*, Ankara, Nobel Yayınları.
- Tekinarslan, E. (2011). Faculty of education students' self-efficacy perceptions toward online technologies, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 120-134.
- Yaman, S., Koray, . C., & Altunçekiç, A. (2004). Fen bilgisi retmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma, *Türk Eğitim bilimleri Dergisi*, 2(3),355-364.

- Yavuz, D., & Memiş, A. (2010). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ve üstbilişsel farkındalıklarının incelenmesi, *The International Journal of Research in Teacher Education*, 1(1), 12-27.
- Yenice, N. (2012). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeyleri ile problem çözme becerilerinin incelenmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 36-58.
- Yenilmez, K., & Kakmacı, Ö. (2008). İlköğretim matematik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öz yeterlilik inanç düzeyleri, *Eskişehir Osmangazi Ünv. Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 1-21.
- Yılmaz, K., & Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2008). İlköğretim okulu öğretmenlerinin yeterlik inançları, *Ankara Ünv. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 143-167.
- Yılmaz, M., & Gürçay, D. (2011). Biyoloji ve fizik öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterliklerini yordayan değişkenlerin belirlenmesi, *Çukurova Ünv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40), 53-60.
- Yücel, C., & Yalçın, M. (2009). Öğretmenlerin öz-yeterlikleri ve örgütsel vatandaşlık davranışı, *Manas Ünv. Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 221-235.